

BERÄTTELSE

TILL

1939 ÅRS LAGTIMA RIKSDAG

ANGÅENDE

RIKSBANKEN

AV

RIKSDAGENS REVISORER

år 1938.

STOCKHOLM
RIKSBANKENS SEDELTRYCKERI
1938.

Till 1939 års lagtima riksdag.

Undertecknade, av innevarande års riksdag utsedda revisorer, vilka enligt föreskrift i riksdagsordningens 72 § den 16 september 1938 påbörjat och denna dag fullbordat granskningen av riksbankens tillstånd och förvaltning, få härmed avgiva den berättelse därom, som i 6 § av den för riksdagens revisorer gällande instruktion finnes föreskriven.

Riksbankens räkenskaper för år 1936 äro granskade av förra årets revisorer och vid 1938 års riksdag har ansvarsfrihet blivit fullmäktige i riksbanken beviljad dels för förvaltningen under år 1936 av bankens såväl huvudkontor som samtliga avdelningskontor i orterna dels ock för de beslut och åtgärder, som finnas antecknade i fullmäktiges protokoll från och med den 11 januari 1937 till och med den 9 januari innevarande år.

Den nu förrättade granskningen har till följd härav omfattat riksbankens räkenskaper för år 1937 och därjämte den del av det löpande årets förvaltning, som är redovisad i fullmäktiges protokoll från den 10 januari till tiden för revisionsförrättningens början, och hava revisorererna för berörda granskningsarbete fått emottaga dels berättelse av fullmäktige om riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning samt om Tumba pappersbruk, dels fullmäktiges protokoll och skrivelser för ifrågavarande tid jämte riksbankens och brukets räkenskaper för år 1937 dels ock styrelsernas vid avdelningskontoren berättelser om dessa kontors rörelse tillika med de utlåtanden, vilka beträffande granskningen av samma kontors förvaltning under sistlidna år blivit av de därtill särskilt utsedda revisorererna avgivna.

Riksbankens grund- och reservfond m. m.

§ 1.

Enligt 1937 års bokslut hava riksbankens inkomster och vinster utöver dess utgifter och förluster under samma år utgjort:

1936		1937
Kr. 1,634,111: 38	nettovinsten å den egentliga riksbanksrörelsen	kr. 2,688,211: 06
„ 1,116,914: 43	och nettovinsten å avbetalningslånefonden	„ 1,200,796: 58
Kr. 2,751,025: 81	samt riksbankens vinst i sin helhet för år 1937 således belöpt sig till	kr. 3,889,007: 64

Riksbankens
grundfond;
översikt av
bankens
ställning m. m

Av bokslutet framgår vidare, att riksbankens tillgångar utöver dess skulder vid 1937 års slut utgjordes av:

„ 50,000,000: —	grundfonden å	kr. 50,000,000: —
„ 20,000,000: —	reservfonden å	„ 20,000,000: —
„ 2,703,225: 28	och pensionsfonden å	„ 2,802,083: 56
	samt följande reserverade medel, nämligen: återstående vinstmedel från	
	föregående år	kr. 734,381: 74
„ 3,484,381: 74	och vinst för år 1937	„ 3,889,007: 64
„ 76,187,607: 02	1937 års bokslut utvisar alltså för riksbanken ett kapitalöverskott av	kr. 77,425,472: 94
„ 44,000,000: —	Härtill kommer den under riksbankens förvaltning stående fonden för utlämnande av avbetalningslån, uppgående vid 1937 års slut till ett belopp av ..	„ 44,000,000: —

Av kvarstående vinstmedel samt riksbankens vinst för år 1937 har ett belopp av 3,900,000 kronor överlämnats till statsverket.

Jämlikt beslut vid 1938 års riksdag skall från riksbanksfonden för år 1938 ett belopp av 3,000,000 kronor överlämnas till statsverket.

Riksbankens rörelse under år 1937.

Egentliga riksbanksrörelsen.

§ 2.

Tillgångar och
skulder.

Från riksbankens utgående balansräkning den 31 december 1937 meddelas här följande huvudposter:

1936		Tillgångar:	1937	
Kr.	459,425,542: 74	Metallisk kassa (enligt § 8 i lagen för Sveriges riksbank)	kr.	470,611,812: 98
	69,778,962: 98	Guld i utlandet		68,101,022: 44
	13,881,429: 15	Annan kassatillgång		11,503,490: 07
	104,463,161: 57	Statspapper och obligationer		10,090,261: 47
	37,475,296: 30	Lånerörelsen, diskonterade växlar och lån m. m..		38,165,511: 86
	649,524,143: 62	Utrikesrörelsen, fordran hos utländska banker, växlar m. m.		1,045,311,153: 15
	1,262,503: 65	Övriga tillgångar och fordringar		6,775,614: 85
	241,291,645: 24	Kursdifferenskonto		271,871,680: 19
	Kr. 1,577,102,685: 25		Summa	kr. 1,922,430,547: 01

Skulder:

Kr.	892,997,423: 72	Utelöpande sedlar	kr.	980,088,107: 41
	7,208,294: 64	Postväxlaräkning		29,031,274: 35
	587,269,655: 33	Checkräkning		751,353,957: 15
	1,902: 37	Lånerörelsen		1,300: 86
	2,965,259: 10	Utrikesrörelsen, skuld till utländska banker m. m.		61,427,078: 93
	180,149: 83	Upphörda lånegrenar		179,953: 73
	10,292,393: 24	Övriga skulder		22,923,401: 64
	Kr. 1,500,915,078: 23		Summa	kr. 1,845,005,074: 07
	76,187,607: 02	Efter tillägg härtill av riksbankens under § 1 härovan angivna behållna tillgångar		77,425,472: 94
	Kr. 1,577,102,685: 25	erhålles det under rubriken tillgångar upptagna beloppet		kr. 1,922,430,547: 01

Riksbankens inom linjen förda tillgångar och skulder utgjorde vid slutet av år 1937:

1936	1937
Kr. 16,688,500: 62 <i>Tillgångar</i> (inventariervärdet av papper för riksbankens eget behov, riksbankens mynt- och medaljsamling, internationella bankens aktier, och taxeringsvärdet av riksbankens fastigheter)	kr. 16,686,478: 62
„ 1,674,228: 88 <i>Skulder</i> (utelöpande transport- och bankosedlar, lånebanksobligationer m. m.)	„ 1,674,199: 47

Såsom riksbankens inkomster och vinster samt utgifter och förluster under år 1937 å den egentliga riksbanksrörelsen redovisas följande huvudposter:

Inkomster och utgifter.

Inkomster och vinster:

Kr. 1,084,115: 81 Lånerörelsen	kr. 1,023,231: 87
„ 5,355,722: 51 Utrikesrörelsen	„ 6,965,872: 58
„ 801,192: 17 Statspapper och obligationer	„ 341,432: 73
„ 627,307: 54 Övriga inkomster och vinster	„ 782,544: 29
Kr. 7,868,338: 03	Summa kr. 9,113,081: 47

Utgifter och förluster:

Kr. 7: 33 Lånerörelsen	kr. 14: 74
„ 7,637: 33 Upphörda lånegrenar	„ 7,637: 33

Förvaltningskostnad:

„ 3,118,173: 89 Arvoden och avlöningar	kr. 3,207,037: 33
„ 149,305: 89 Pensioner	„ 271,645: —
„ 338,404: — Dyrtidstillägg	„ 410,039: —
„ 2,050,830: 92 Förvaltningsutgifter	„ 1,196,011: 38
„ 569,817: 29 Övriga utgifter och förluster	„ 1,332,485: 63
Kr. 6,234,226: 65	Summa kr. 6,424,870: 41

„ 7,868,338: 03 Sedan från ovan omförmälda inkomster och vinster	kr. 9,113,081: 47
„ 6,234,226: 65 dragits nyssnämnda utgifter och förluster	„ 6,424,870: 41
Kr. 1,634,111: 38 återstår den förut uppgivna nettovinsten under år 1936 å den egentliga riksbanksrörelsen	kr. 2,688,211: 06

§ 3.

Riksbankens
avlönings-
kostnader m. m.

Såsom under närmast föregående paragraf angivits redovisas arvoden och avlöningar vid riksbanken under år 1937 med sammanlagt 3,207,037 kronor och 33 öre. Detta belopp kan specificeras sålunda:

Fullmäktige och direktionen:

		1937	
Arvoden	kr.	137,072: 54	
Ersättningar till fullmäktiges vikarier	„	7,276: 88	kr. 144,349: 42

Tjänstemännen:

Löner till ordinarie tjänstemän	kr.	2,615,629: 76	
Arvoden till styrelseledamöter vid avdelningskontoren	„	104,462: 14	
Arvoden till ombudsmännen vid avdelningskontoren i Göteborg, Malmö o. Luleå ..	„	6,000: —	
Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	„	228,784: 39	
Övriga utgifter	„	107,811: 62	kr. 3,062,687: 91
			Kronor 3,207,037: 33

Avbetalningslånefonden.

§ 4.

Vinst och
tillgångar.

Riksbankens vinst å avbetalningslånefonden har, såsom ovan under § 1 angivits, under år 1937 uppgått till 1,200,796 kronor 58 öre.

Rörande fondens tillgångar den 31 december 1937 hänvisas till bankoutskottets memorial nr 1938: 1.

Spannmålskreditfonden.

§ 5.

Av fonden, som i sin helhet återförts till riksgäldskontoret vid utgången av budgetåret 1936/37, hava under budgetåret rekvirerats 500,000 kronor. Fonden har kommit till endast obetydlig användning och utlåning har ägt rum enbart vid huvudkontoret samt endast till Mälardalens lagerhusförening. Vid budgetårets utgång var intet lån utestående.

Riksbankens pappersbruk.

§ 6.

Det i Tumba bruks räkenskaper upptagna värdet av brukets årstillverkning under år 1937 utgör för:

Brukets
tillverkning.

1936	1937
Kr. 563,630: 79 sedelpapper	kr. 522,127: 76
„ 34,028: 81 stämpelpapper	„ 29,192: 16
„ 15,798: 75 kupong och obligationspapper	„ 30,137: 90
„ 4,380: 65 lagerpapper	„ 514: 03
„ 2,041: 25 övriga sorter	„ 3,952: 50 kr. 585,924: 35
„ 19,210: 14 lumpapp	„ 18,771: 24
Kr. 639,090: 39	Summa kr. 604,695: 59

Papperstillverkningen har under året gått med vinst enligt nedanstående:

Kr. 619,880: 25 värde av tillverkat papper	kr. 585,924: 35
„ 79,792: 78 papper under arbete till år 1938	„ 95,617: 95
„ 90: 78 utskottspapper	„ 74: 55 kr. 681,616: 85
Kr. 699,763: 81	

varifrån avgår:

Kr. 100,375: 36 papper under arbete från år 1936	kr. 79,792: 78
--	----------------

omkostnader:

Kr. 232,363: 86 arbetslöner	kr. 249,946: 87
„ 55,404: 10 materialkostnader	„ 69,732: —
„ 37,924: 04 löner, arvoden etc.	„ —: —
„ 66,396: 44 pensioner	„ 44,348: 80
„ 36,451: 23 bränsle, kraft, belysning	„ 40,951: 10
„ 60,479: 60 reparationer	„ 67,690: —
„ 15,968: 44 hälsovård	„ 8,902: 14
„ 77,951: 72 diverse	„ 101,798: 21 kr. 583,377: 12
Kr. 683,814: 50	Summa kr. 663,169: 90
„ 16,449: 31 Vinst	„ 18,446: 95
Kr. 699,763: 81	Totalsumma kr. 681,616: 85

Brukets
vinst.

Bruket redovisar vinst å följande verksamhetsgrenar:

1936		1937	
Kr.	3: 69	brukets papperslager i riksbanken	kr. 2: 40
„	267: 17	kuverttillverkningen	„ 61: 85
„	4: 70	försålt utskottspapper	„ 80: 72
„	—: —	försålt utskottspapp	„ 3: —
„	—: —	försålda kuvert	„ 133: 08
„	6,739: 02	papptillverkningen	„ 3,680: 72
„	—: —	försåld papp	„ 226: 89
„	16,449: 31	papperstillverkningen	„ 18,446: 95
„	659: 17	vinst från belysningskontot	„ —: —
„	874: 78	„ „ hemmanet	„ 1,167: 60
„	5,318: 41	„ „ myntomslagstillverkningen	„ 5,924: 47
Kr.	30,316: 25		kr. 29,727: 68

Sedan härifrån avdrages:

Kr.	568: 90	förlust å växthusrörelsen	kr. 2,332: 09
Kr.	29,747: 35	återstår brukets nettovinst för året	kr. 27,395: 59

vilken disponerats för avskrivningar å:

Kr.	2,955: 53	fasta inventarier	kr. 2,807: 76
„	1,342: 23	lösa inventarier	„ 11,307: 68
„	11,000: —	nedskr. å värdet av papper till enkronor	„ —: —
„	14,449: 59	skatter och försäkringar	„ 13,280: 15
Kr.	29,747: 35		kr. 27,395: 59

Brukets
tillgångar.

Brukets kapitalbehållning redovisas den 31 december 1937 sålunda:

Kr.	9,398: 24	kassabehållning	kr. 7,910: 50
„	305,000: —	Tumba bruks egendom	„ 305,000: —
„	56,155: 10	fasta inventarier	„ 53,347: 34
„	107,315: 24	lösa inventarier	„ 99,835: 37
„	154,233: 18	i lager befintligt papper, papp och kuvert	„ 171,792: 04
„	82,957: 76	värdet av papper och papp under arbete	„ 96,537: 57
„	119,508: 13	förråd	„ 163,784: 87
„	6,100: 89	fordringar	„ 6,038: 08
Kr.	840,669: 14		Summa kr. 904,245: 77

Behållningens ökning 63,576 kronor 63 öre utgör skillnaden mellan det papperstillverkningen gottskrivna, till tillverkningskostnaden upptagna värdet av levererat sedelpapper 486,187 kronor 72 öre jämte insättning på Tumba bruks räkning i riksbanken 65,243 kronor 15 öre eller tillsammans 551,430 kronor 87 öre och från riksbanken erhållen likvid för nämnda papper 615,007 kronor 50 öre.

Riksbankens sedeltryckeri.

§ 7.

Inkomster och utgifter å riksbankens sedeltryckeri uppgingo under år 1937 till följande belopp: Inkomster och utgifter.

inkomster:			
1936		1937	
Kr. 46,192: 25	blankettryck m. m. till riksbanken	kr. 56,909: 97	
„ 93,410: 66	stämplar m. m. till generalpoststyrelsen	„ 73,252: 13	
„ 58,069: 65	andra beställningar	„ 83,140: 98	kr. 213,303: 08
<u>Kr. 197,672: 56</u>			

utgifter:			
Kr. 475,289: 23	avlöningar	kr. 480,534: 35	
„ 69,084: 90	förbrukningsartiklar	„ 69,619: 08	
„ 169,770: 82	fastigheten	„ 26,395: 76	
„ 2,425: 41	reparationer av maskiner	„ 1,988: 28	
„ 15,050: 55	gas och elektricitet m. m.	„ 12,296: 96	
„ 47,386: 35	stämpelpapper	„ 49,654: 46	
„ 48,093: 15	övriga utgifter	„ 77,482: 44	kr. 717,971: 33
<u>Kr. 827,100: 41</u>			
„ 629,427: 85	Utgifterna överstego således under år 1937 inkomsterna med kr. 504,668: 25		

I bostadshyror har under året dessutom influtit 7,200 kronor.

Sedeltrycket har under år 1937 omfattat följande antal sedlar, nämligen:

1936		1937	
105,800	st. av 1,000 kronors valör	—	st.
1,237,900	„ „ 100 „ „	1,569,600	„
1,066,000	„ „ 50 „ „	1,538,900	„
10,682,600	„ „ 10 „ „	20,200,000	„
12,205,900	„ „ 5 „ „	4,800,000	„
<u>25,298,200</u>	st. eller sammanlagt	<u>28,108,500</u>	st.

§ 8.

Avbetalnings-
lånefonden.

Bestämmelser om ändrade villkor för erhållande av lån från avbetalningslånefonden trädde i kraft den 1 januari 1937. Revisorerna lämnade i sin till innevarande års riksdag avgivna berättelse redogörelse för i vilken utsträckning de nya låneformerna kommit till användning intill den 1 december förra året. Som emellertid de nya bestämmelserna då ännu ej tillämpats under ett helt år, har det syntts revisorerna lämpligt, att nu komplettera denna redogörelse för tiden fram till den 1 december innevarande år.

Lånen indelas i A-, B- och C-lån. A-lånen omfatta vanliga amorteringslån med amortering halvårsvis och första amortering ett halvår efter lånets erhållande. B-lånen löpa med viss tids, dock högst 4 års, amorteringsfrihet, varefter lånen i vanlig ordning under vissa år skola amorteras. Längsta löptid för såväl A- som B-lån är 8 år. C-lånen äro lån utan amortering.

Utlåningen på olika lånetyper var den 30 november 1938:

	Vid huvud- kontoret	Vid övriga kontor	Summa
A-lån kr.	9,494,883	24,583,821	34,078,704
B-lån „	2,068,527	6,595,410	8,663,937
C-lån „	114,100	1,034,190	1,148,290
Summa kr.	11,677,510	32,213,421	43,890,931

B-lånen, den nya låneformen, omfatta således omkring en femtedel av hela det utlånade beloppet, vilket bestyrker revisorernas uttalande i sin förra berättelse, att differentieringen på olika lånetyper fyllt ett behov.

Den samlade utlåningen från avbetalningslånefonden uppgick den 31 december 1937 till 38,855,141 kronor. Den 30 november innevarande år hade beloppet stigit till 43,890,931 kronor. Det för avbetalningslån disponibla beloppet har jämlikt beslut vid årets riksdag ökats från 44 till 50 miljoner kronor. Hade denna ökning ej kommit till stånd, skulle således praktiskt taget intet återstått för utlåning.

§ 9.

Bosättningslån.

Från och med innevarande budgetår handhaver riksbanken utlåningen av de nyinrättade bosättningslånen. Det har syntts revisorerna vara av intresse att se i vilken omfattning denna nya låneform tagits i anspråk. Utlåmnade voro den 30 november innevarande år:

	Antal lån	Summa kr.	Medelbelopp pr utlämnat lån
vid huvudkontoret	1,431	1,002,492	741
„ avdelningskontoren	5,799	4,355,425	751
Summa	7,230	5,357,917	

I anslag för investering i bosättningslånefonden beviljade 1937 års riksdag 2 miljoner kronor och innevarande års riksdag 6 miljoner kronor.

§ 10.

I revisionen av riksbankens styrelse och förvaltning hava samtliga undertecknade revisorer deltagit.

Deltagande i
revisionen.

§ 11.

Med anledning av den i 21 § av gällande instruktion meddelade föreskrift få revisorerna slutligen härmed för riksdagen meddela, att med avseende på riksbankens förvaltning under den tid granskningen omfattat revisorerna ej funnit anledning till annan erinran än som ovan omförmäls samt att de för sin del anse, att ansvarsfrihet bör fullmäktige beviljas.

Tillstyrkan av
ansvarsfrihet.

För riktigheten av i denna berättelse meddelade sifferuppgifter ansvarar den sekreterare, som vid granskningen av riksbanken biträtt revisorerna.

Siffer-
uppgifterna.

Jämlikt gällande instruktion kommer denna berättelse att överlämnas till fullmäktige i riksbanken.

Stockholm den 15 december 1938.

Algot Törnkvist	Fritiof Domö	Helge Bäcklund
J. G. Walles	Gottfrid Karlsson	Albert Johansson
Harald Hallén	Carl Lovén	Ernst Eskhult
Hjalmar Svensson	Gustaf Tamm	A. Danielsson

Al Vanner